

مهاجرت طعمه انسان‌ها شوند. پلنگ، گرگ، شغال، کفتار، روباه، گربه دشتی، خرگوش و تشی از دیگر پستانداران این منطقه هستند. تا چند دهه پیش یوزپلنگ، گورخر، سیاهگوش و گربه پالاس هم در این منطقه زندگی می‌کردند که سال‌هاست هیچ یک از آنها دیده نشده‌اند.

در مجموع تعداد گونه‌های جانوری شناسایی شده در کلاه قاضی ۱۷ پستاندار، ۴۴ پرنده و ۱۱ خزنده است. در میان پرنده‌ها شاهین، بالابان، دلججه، دال، عقاب طلایی، عقاب دشتی، کرکس، هوبره، سینه سرخ، تیهو، هدهد، باقرقره، کبک و انواع چکاوک و زرده‌پره مهمترین آنها هستند و خزنده‌ها هم شامل مارهای سمی جعفری و افعی، مارهای رنگارنگ قیطانی و پلنگی و چند لاک‌پشت و سوسمار می‌شوند.

از نظر جغرافیایی این منطقه متشکل از دو رشته کوه به همراه دشت‌های بین آنهاست؛ رشته کوه جنوبی کلاه قاضی و رشته کوه شمالی شیدان نام دارد. کوه‌های کلاه قاضی و دامنه‌های اطراف آن از نظر تنوع و تعداد وحوش بسیار غنی‌تر از کوه‌های شیدان است و این به دلیل نزدیکی کوه‌های شیدان به محل زندگی انسان‌هاست که اجازه زندگی به کمتر جاندار را در نزدیکی خود می‌دهند. بلندترین قله یکی از دو قله صخره‌ای کلاه قاضی است که ۲۵۳۴ متر ارتفاع دارد.

پوشش گیاهی متنوع کلاه قاضی و چشمه‌های متعدد آن بسیار جالب توجه است؛ در شرایطی که این منطقه باران چندانی به خود نمی‌بیند و میانگین بارندگی فقط در حدود ۱۵۵ میلی‌متر است. ۲۵۲ گونه گیاهی متفاوت در منطقه‌ای به وسعت تنها ۵۰ هزار هکتار شناسایی شده‌اند؛ از درختانی چون بادام کوهی، بنه، انجیر، انار وحشی، بید و تنگرس گرفته تا گل‌ها و بوته‌ها و گیاهان دارویی مثل همیشه بهار، خاکشیر، چوبک، ریواس، کاسنی، شنگ، قدومه، گل‌گاوزبان، شقایق، انواع لاله وحشی، گون، اسپرس، گل‌جالیز، گل‌مریم، گرامینه، علف‌شوره، کلاغک، گل‌گندم، درمنه، اسپند، آویشن، علف‌مار، گل‌شیپوری و خارشتر را می‌توان در دشت‌ها و کوهپایه‌های کلاه قاضی مشاهده کرد.

فاصله کم این منطقه با کلانشهر اصفهان و شهرها و شهرک‌های حاشیه‌ای متعدد و قرار گرفتن در کنار بزرگراه اصفهان به شیراز، از طرفی بازدید و استفاده از طبیعت آن را برای گردشگران آسان کرده است، اما از سوی دیگر موجب شده تا آلودگی‌ها و تخریب‌های ناشی از فعالیت انسان‌ها و سهولت دسترسی شکارچیان به منطقه، جانوران و گیاهان آن را با نابودی تدریجی مواجه کند. انقراض نسل یوزپلنگ و گورخر و انقراض احتمالی سیاهگوش و گربه پالاس سرنوشتی است که می‌تواند در آینده‌ای نزدیک پلنگ‌ها و قوچ و میش‌های منطقه را نیز گرفتار خود کند. گویی تنها حضور انسان در یک منطقه برای نابودی جانوران و گیاهان و آلودگی آب و خاک آن کافیست. برای تغییر این وضعیت تنها راه آن رعایت و اهمیت اصول همزیستی با طبیعت است؛ از ساده‌ترین رفتارها چون نچیدن گل‌ها و آسیب نزدن به درختان گرفته تا مسائل پیچیده‌تری چون رعایت موازین محیط زیستی در ساخت کارخانه‌ها و جاده‌ها.

کلاه قاضی را از نزدیک ببینید

نگاهی کوتاه به یک پارک ملی در نصف جهان

■ رضا کریمی

یگانه طبیعت دست‌نخورده اطراف اصفهان نامش پارک ملی کلاه قاضی است، پارکی که غنای بی‌اندازه حیات وحش آن از دوره صفویه تاکنون، آن را به عنوان یکی از شکارگاه‌های دربار در آورده بود. این پارک ۵۰ هزار هکتاری در ۳۶ کیلومتری نصف جهان است.

نام کلاه قاضی را به خاطر شکل عجیب آن یعنی بلندترین قله این منطقه بر آن گذاشته‌اند. دو صخره سنگی بزرگ با شیب تند قله این کوه را تشکیل می‌دهد و نمای آنها از دور به کلاهی شباهت دارد که قاضیان قدیم بر سر می‌گذاشته‌اند.

کلاه قاضی از دیرباز به جهت وحوش فراوان و طبیعت غنی خود مشهور بود و از دوران صفویه با توجه به نزدیکی اش به پایتخت به عنوان شکارگاه از آن استفاده می‌شد. حفاظت رسمی از آن

از سال ۱۳۴۶ آغاز شد و از سال ۱۷۴ این منطقه به عنوان پارک ملی تعیین شد.

برای بازدید از این منطقه ساده‌ترین مسیر استفاده از جاده اصفهان به شهرضاست. با توجه به این که کلاه قاضی بالاترین درجه حفاظتی یعنی «پارک ملی» را داراست پیش از بازدید باید مجوز آن از اداره محیط زیست اصفهان اخذ شود. محیط‌بانی اصلی کلاه قاضی حدود ۴۰ کیلومتر پس از اصفهان نرسیده به پلیس‌راه و دوراهی شهرک صنعتی مبار که قرار دارد و محیط‌بانان راهنمایی‌های لازم را برای گردش، طبیعت‌گردی و کوهنوردی در اختیار گردشگران می‌گذارند.

کلاه قاضی برای علاقه‌مندان به مشاهده و تحقیق در مورد بز کوهی یکی از بهترین انتخاب‌هاست. زیستگاه کل و بزهای این منطقه تا حدود ۵۰ سال پیش تا رشته کوه شاهکوه و کوه صفه در چند کیلومتری شهر اصفهان ادامه پیدا می‌کرده است. مهارت عجیب این حیوان برای زندگی در گذر از سخت‌ترین صخره‌ها باعث شده تا هنوز حدود ۱۷۰۰ رأس از آنها در کوه‌های صخره‌ای کلاه قاضی زندگی کنند.

البته صخره‌های زیبا کلاه قاضی تنها مورد علاقه بزهای کوهی و پلنگ‌ها نیست بلکه برای صخره‌نوردان هم دیواره‌های بسیار مناسبی را برای صعود فراهم می‌کند. گروه‌های کوهنوردی و صخره‌نوردی مسیری‌های متعددی را برای صعود به این صخره‌ها مشخص کرده‌اند که می‌تواند مورد استفاده تمام علاقه‌مندان به این ورزش باشد.

حیوان دیگری که شانس دیدن آن را در کلاه قاضی دارید؛ آهوی گواتردار ایرانی است. در کویر مرکزی ایران کمتر منطقه‌ای را می‌توان یافت که نسل آهوی آن هنوز منقرض نشده باشد و کلاه قاضی یکی از مناطقی است که در قسمت‌های دشتی آن بیش از هزار آهو زندگی می‌کنند.

قوچ و میش از دیگر جانوران شاخص این منطقه است که البته تعداد آن کمتر از آهو و بز کوهی است و با خطر بیشتری روبروست. گوسفند وحشی برخلاف آهو و بز تمایل زیادی به مهاجرت دارد و قرار گرفتن این منطقه در محاصره شهرها و جاده‌های متعدد موجب می‌شود بسیاری از آنها در هنگام

